

Relacja ze spotkania z prezydentem Gruzji Micheilem Saakaszwilim

Autor: Jan Iwanik

W zeszłym miesiącu miałem przyjemność uczestniczyć w spotkaniu z prezydentem Gruzji Micheilem Saakaszwilim zorganizowanym przez londyński Adam Smith Institute [1]. W Polsce Saakaszwili znany jest przede wszystkim jako inicjator (żeby się nie powtarzać) „rewolucji róż” i później jako przywódca Gruzji w konflikcie w Rosję. Mniej natomiast wiemy o polityce gospodarczej, którą Saakaszwili konsekwentnie prowadzi od wielu lat.

Przemiany gospodarcze w Gruzji

Aby docenić gruzińskie osiągnięcia trzeba podkreślić, że 20 lat temu kraj ten startował jako sowiecka republika. Gruzja była jednym z najbardziej skorumpowanych krajów świata, była pogrążona w chaosie, kilka razy znalazła się na skraju wojny domowej, a ostatnio doświadczyła rosyjskiej inwazji i sankcji handlowych ze strony tego kraju.

Od czasów objęcia urzędu Saakaszwili zlikwidował 85% pozwoleń i wymagań licencyjnych [2]. Brak odpowiedzi na podanie o którąś z zachowanych 15% koncesji w ciągu 30 dni automatycznie oznacza jej przyznanie. Załatwienie formalności i pozwoleń potrzebnych do założenia firmy zajmuje w Gruzji 3 dni (nie, w Polsce nie jest to bynajmniej jedno okienko ani jeden dzień).

Zlikwidowano szesnaście różnych rodzajów podatków i wprowadzono liniowy, 20% podatek od osób fizycznych i 15% CIT [3]. Uproszczono i zlikwidowano większość ceł. Najwyższa stawka celna wynosi 12% (nie odnosi się to niestety do niektórych produktów rolnych). Uproszczenie podatków w roku 2004 podniosło wpływy do budżetu [4].

Gruzja ma bardzo liberalne podejście do inwestycji zagranicznych i liberalny rynek pracy. Kodeks pracy reguluje jedynie minimalny wiek

pracownika (16 lat), godziny pracy (41 tygodniowo), prawo do urlopu wypoczynkowego (24 dni) i macierzyńskiego (4 miesiące) i dość niską płacę minimalną. Pozostałe elementy umowy o pracę są ustalane pomiędzy pracownikiem a pracodawcą [2].

Redukcja roli państwa w gospodarce i silniejsza walka z korupcją pozwoliły awansować Gruzji z pozycji 113. na pozycję 65. na liście najmniej skorumpowanych państw według Transparency International [5]. Polska jest 49., Wielka Brytania 17.

W konsekwencji reform Gruzja do momentu wojny z Rosją w 2008 roku miała dwucyfrowy wzrost gospodarczy. Kraj awansował w ciągu 4 lat w rankingu łatwości prowadzenia działalności gospodarczej Banku Światowego ze 112. na 11. miejsce na świecie [6]. Dla porównania pierwszy jest Singapur, Wielka Brytania jest piąta, a Polska jest 72. Inne podobne rankingi także plasują Gruzję w światowej czołówce.

Ustawa Wolnościowa

Prezydent Saakaszwili zabiega obecnie o wprowadzenie poprawki konstytucyjnej, która miałaby poszerzać i gwarantować wolność gospodarczą Gruzinów [7]. Ustawa Wolnościowa (Liberty Act) wprowadza do konstytucji następujące zapisy:

- podatki mogą być podnoszone tylko przez referendum,
- wydatki publiczne nie mogą przekroczyć 30% PKB, a deficyt nie może przekroczyć 3% PKB,
- dług publiczny nie może przekroczyć 60% PKB,
- ustanawianie nowych agencji regulujących jest zakazane,
- państwowa własność instytucji finansowych jest zakazana,
- regulacje cen są zakazane.

Sensowność prób prawnego ograniczania rządowych wydatków można podważać. Po pierwsze ograniczenia mogą po prostu zostać zignorowane, bo groźba złamania konstytucji nie jest poważną barierą dla polityków, gdy wyborcy żądają finansowego wsparcia. Po drugie zobowiązania rządowe mogą występować całkowicie poza budżetem, np. w postaci zobowiązań systemu emerytalnego lub zdrowotnego, a podatek inflacyjny może być nakładany za pomocą polityki monetarnej.

Jednak ograniczenia, które Ustawa Wolnościowa usiłuje nakładać na polityczny system Gruzji, są radykalne i przełomowe. Twórcy ustawy wychodzą z założenia, że wolność gospodarcza obywateli zasługuje na podobny poziom ochrony jak ich wolność religijna i polityczna. Dla zagwarantowania wolności obywateli konieczne jest nieutożsamianie instytucji państwowych i osób sprawujących władzę. Niezbędne jest też rozdzielenie kościoła od państwa. Oddzielenie gospodarki od państwa jest kolejnym logicznym krokiem w tym samym kierunku. Gruzińska inicjatywa jest produktem tego sposobu myślenia.

Cytowane z pamięci

Chciałbym przytoczyć kilka wypowiedzi prezydenta Saakaszwilięgo, które cytuję z pamięci. Zapytany o protesty pracowników sektora publicznego, których masowo zwolnił z pracy, Saakaszwili powiedział:

Protestujący mówili, że domagają się prawa do godności. Ale jeśli dokładnie ich posłuchać, to nie chodziło im o godność, ale o przywilej. Chcieli oni utrzymania przywileju, dzięki któremu uzyskiwali od państwa coś, za co płacił ktoś inny. Taki porządek rzeczy trwał w Gruzji przez całe pokolenia.

Zapytany o negocjacje Gruzji z Unią Europejską:

Często w tych negocjacjach pojawia się problem, który Bruksela nazywa „słabością instytucjonalną gruzińskich negocjatorów”. Chodzi im o to, że biurokraci z Brukseli nie mają wystarczająco dużo biurokratów z Tbilisi, by z nimi negocjować. Ale Gruzja nie ma tylu mieszkańców, by wystarczyło ich do prowadzenia negocjacji z urzędnikami brukselskimi.

Zapytany, dlaczego chce wprowadzić gwarancje wolnościowe do konstytucji i czy nie świadczy to o braku zaufania do następnych rządów, Saakaszwili odpowiedział:

Tak, to prawda, że nie ufam przyszłemu rządowi. Prawdę mówiąc, nie ufam żadnemu rządowi, łącznie ze swoim własnym.

Więcej na ten temat

[1] Relacja Adam Smith Institute:

<http://www.adamsmith.org/blog/politics-and-government/an-act-for-liberty/>

[2] Raport amerykańskiego Departamentu Stanu o Gruzji:

<http://www.state.gov/e/eeb/ifd/2008/100871.htm>

[3] Heritage Foundation o Gruzji:

<http://www.heritage.org/index/country/Georgia>

[4] Raport CIA: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gg.html>

[5] Ranking Transparency:

http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2009

[6] Raport Banku Światowy o łatwości prowadzenia biznesu:

<http://rru.worldbank.org/>, <http://doingbusiness.org/downloads/>

[7] Projekt Ustawy Wolnościowej:

http://www.georgia.gov.ge/pdf/2009_10_12_21_49_41_1.pdf